

місцевого самоврядування за якість, фінансове забезпечення, обсяг, вибір давача соціальних послуг;

– перегляд переліку виплат і соціальних послуг, що надаються фондами соціального страхування з метою виявлення тих із них, що не мають характеру страхових виплат (тобто не залежать від страхового стажу та сплати страхових внесків) та за якими зобов'язання несе держава.

Висновки. Запровадження вищезгаданих соціальних заходів дозволить значно підвищити рівень людського потенціалу України, а в перспективі досягти відповідних соціальних стандартів якості життя населення.

Література

1. На відновлення світового ринку праці потрібно від 3 до 6 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dcz.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=179404&cat_id=366755

2. Пахомова Н. Криза 2009: загрози реальні і уявні. Проект «Україна» [Електронний ресурс] / Пахомова Н. – Режим доступу : http://dialogs.org.ua/project_ua_full.php?m_id=15050

3. Українці втрачають роботу і настрої [Електронний ресурс] : всеукраїнське телефонне дослідження «Пульс кризи» / Інститут ім. Горшеніна. – Режим доступу : <http://allmedia.dp.ua/355-rezultaty-ocherednogo-jetapa-issledovanija.html>

4. Держкомстат України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2010/tp/sz_br/sz_br_u/zb_2010_u.htm

Надійшла 13.09.2010

УДК 331.101.3

Д. П. БОГИНЯ

Європейський міжнародний університет

СОЦІАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ У ПОДОЛАННІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Розглянуто основні проблеми у соціальній сфері та запропоновано заходи щодо подолання фінансово-економічної кризи в Україні.

The main problems in the social field were defined and measures to overcome the financial crisis in Ukraine were proposed.

Ключові слова: фінансово-економічна криза, соціальний захист, рівень доходів, зайнятість робоча сила.

Вступ. Світова фінансово-економічна криза суттєво загострила ситуацію фінансового забезпечення системи соціального захисту населення в Україні. Водночас, нестача гарантованого бюджетного фінансування та зменшення надходжень до фондів соціального страхування потребують пошуку шляхів їх ефективного витрачання та сприяють визначенню основних пріоритетів реформування та розвитку системи соціального захисту населення в Україні на найближчу перспективу. Відповідно до досвіду господарювання розвинутих країн світу, для України особливої актуальності набуває удосконалення системи державної соціальної допомоги; реформування системи соціальних послуг; формування дієздатної та повноцінної системи соціального страхування.

Основний матеріал дослідження. За офіційних даних 6,6 % фактично рівень безробіття, на думку фахівців МОП, складає більше 20 %. За розрахунками західних фахівців, кожен додатковий відсоток безробіття збільшує рівень смертності на 2 %, кількість самогубств – на 4,1 %, вбивств – на 5,7 %, ув'язнених – на 4 %, психічно хворих – на 3,4%.

Встановлений державою прожитковий мінімум у деякій мірі не відповідає реальним потребам населення (які в кілька разів вище вказаної суми), щорічне незначне збільшення його розміру не відображає істотного зростання цін на споживчі товари. Реальна вартість життя в умовах кризи та інфляції значно зросла, тому мінімальна заробітна плата, що встановлена, не в змозі забезпечити задоволення навіть найнеобхідніших потреб. Також можна сказати й про мінімальний розмір пенсій, який не в змозі забезпечити необхідні потреби непрацюючих пенсіонерів, оскільки встановлений прожитковий мінімум не враховує повністю вартість життя.

Українська практика ще далека від критеріїв і стандартів, встановлених в країнах з ринковою економікою. Так, Європейським комітетом з соціальних прав загальним для всіх країн-членів Європейського Союзу встановлено принцип соціальної справедливості, який визначає розмір мінімальної заробітної плати на рівні 60 % або, щонайменше, на рівні 50 % розміру середньої в конкретній країні заробітної плати. Тобто, враховуючи дану вимогу, мінімальна заробітна плата в Україні повинна бути набагато вищою.

В даний час вже неможливо обмежувати соціальну політику традиційними рамками і набором традиційних підходів до вибору методів з її здійснення. Сучасний етап розвитку економіки і суспільства

ставить принципово нові завдання в області соціальної політики. Ключова характеристика цього етапу – зміна ролі людини в соціально-економічному середовищі у зв'язку зі зростанням значення творчих і особових елементів. Людина ставиться в центр соціально-економічної системи і необхідно сприяти активній самореалізації кожного члена суспільства в економічній сфері, що досягається через підвищення соціальної активності людини, і гарантує достатній рівень стабільності та можливість стійкого розвитку. Тому необхідно здійснити переорієнтацію соціальної політики з короткострокових вузьких задач, обумовлених в основному необхідністю нейтралізації економічних і соціальних наслідків, на вирішення довготривалих задач із формування найсприятливіших умов для розвитку людини.

Підвищення рівня доходів населення вимагає проведення активної антикризової соціальної політики, яка має забезпечити зростання зайнятості та конкурентоспроможності працівників, підвищення вартості національної робочої сили і державних соціальних стандартів, активізацію економічної та підприємницької поведінки населення. При цьому пріоритетним завданням має бути забезпечення ефективної зайнятості. Досвід розвитку інших країн в умовах кризи показує, що відновлення ринку праці відбувається повільно – через 4-5 років після входження в кризу [50]. Тому важливим є проведення активної соціальної політики держави щодо зайнятості і доходів населення.

Формування попиту на робочу силу пов'язане зі збереженням та модернізацією старих і створенням нових робочих місць. В цьому плані необхідно:

- на державному та регіональному рівнях розробити комплекс заходів щодо підтримки вітчизняних виробників;

- мобілізувати внутрішні інвестиційні ресурси та спрямувати їх на технічне переоснащення виробництва;

- сприяти розвитку підприємництва в усіх сферах економічної діяльності, розширенню самозайнятості населення, створенню кооперативних підприємств для забезпечення виробництва товарів і послуг для населення та підвищення рівня працевлаштування;

- з метою збереження зайнятості і заробітної плати стимулювати запровадження на підприємствах гнучких форм зайнятості, удосконалення механізмів колективно-договірного регулювання соціально-трудова відносин, широке використання антикризового менеджменту з метою підвищення ефективності діяльності підприємств та їх конкурентоспроможності;

- доцільно активізувати роботи з ремонту модернізації, благоустрою житлово-комунального сектору, який знаходиться в глибокому занепаді; необхідно стимулювати розробку та реалізацію місцевих програм модернізації житлового фонду на основі пайової участі місцевих бюджетів та населення у фінансуванні таких робіт; це дасть змогу створити додаткові робочі місця, розпочати вирішення житлово-комунальних проблем, залучити вільні кошти населення в господарський кругообіг;

- розширення зайнятості шляхом розробки та реалізації національної програми громадських робіт, яку можна би було назвати «Антикризовий проект України». Досвід багатьох країн свідчить, що саме громадські роботи в умовах кризи є найбільш дієвим інструментом підтримки життєвого рівня населення шляхом надання оплачуваної роботи. В Україні є широке поле для організації громадських робіт, що пов'язано із необхідністю підготовки країни до Євро-12. Це будівництво доріг, готелів, інших об'єктів інфраструктури, благоустрій територій міст і сіл, історичних пам'яток. Необхідно терміново створити Фонд громадських робіт, розробити його програму і механізм її реалізації на професійній основі. Необхідно забезпечити високий рівень організації та відповідний рівень оплати праці зайнятих на громадських роботах, використавши досвід організації таких робіт у Німеччині та інших країнах і містах (наприклад, у Санкт-Петербурзі).

Важливо, щоб проект організації громадських робіт у масовій свідомості населення розглядався не лише як тимчасовий антикризовий захід, а як громадянсько-патріотичний рух з розвитку та благоустрою України, наближення його до рівня благоустрою європейських міст.

Для України важливим є не просто підвищення рівня зайнятості, а створення умов для ефективної зайнятості. Як відзначають багато дослідників ринку праці, в Україні відбувається декваліфікація праці, підвищується попит на малокваліфікованих працівників, що призводить до деградації трудового потенціалу України. Тому заслуговують на увагу такі пропозиції профспілок та науковців, як розробка загальнонаціональної програми раціональної, цивілізованої зайнятості на перспективу, створення Всеукраїнської громадської ради трудових ресурсів. Необхідно створити умови для підвищення техніко-технологічного рівня виробництва, умов праці та мотивації праці в офіційному секторі економіки. Для забезпечення ефективної зайнятості важливо:

- здійснити модернізацію та технічне переоснащення більшості робочих місць на підприємствах України, особливо це стосується промисловості;

- спрямувати інвестиції на створення переважно високотехнологічних робочих місць, які потребують висококваліфікованої робочої сили;

- забезпечити перехід на інноваційний шлях розвитку всіх сфер економічної діяльності, що сприятиме зростанню попиту на висококваліфіковану, науково-технічну робочу силу;

- створити сприятливі економічні умови для використання висококваліфікованих працівників

шляхом підвищення оплати праці, посилення її зв'язку з рівнем кваліфікації і трудовими зусиллями;

- запроваджувати на підприємствах ефективні системи організації та мотивації праці, розвитку кадрового потенціалу, соціального партнерства.

У вирішенні проблем зайнятості в умовах кризи значна роль належить державним службам зайнятості. Необхідно підвищити ефективність та оперативність їх роботи щодо:

- збору інформації про попит і пропозицію на ринку праці, формування доступного для населення та підприємств банку даних;

- забезпечення цільової перепідготовки безробітних з метою їх працевлаштування на наявні вакантні робочі місця;

- проведення комплексу заходів із підвищенням конкурентоспроможності на ринку праці безробітних шляхом професійного навчання, тренінгів, надання психологічної допомоги, юридичної консультації;

- вивчення досвіду організації діяльності служб зайнятості в розвинених країнах та запровадження ефективних їх інструментів та методів роботи у свою діяльність.

В умовах економічної кризи діюча в Україні система пенсійного забезпечення починає зазнавати «шокового стану». Скорочення виробництва та зайнятих, зростання безробіття робить вкрай проблематичним традиційне поповнення коштів пенсійного фонду за рахунок відрахувань від фонду оплати праці підприємств та нарахованої працюючим щомісячної заробітної плати. Це робить неможливим подальше домінування солідарної системи пенсійного забезпечення, призводить до зростання ризику затримок за виплати пенсій. Разом з інфляційним знеціненням пенсій все це може мати вкрай негативні соціальні наслідки. Як вихід, розвиток страхової системи пенсійного забезпечення та системи недержавного пенсійного забезпечення як логічного доповнення солідарної пенсійної системи.

Накопичувальна система пенсійного забезпечення (та її різновид – система НПФ) має дві переваги – економічну і соціальну. Соціальна перевага полягає у тому, що кожен громадянин країни, який вирішив взяти участь в системі добровільного пенсійного забезпечення отримує можливість забезпечити собі додаткову пенсію. Економічна ж перевага криється у наступному – використовуючи інвестиційні можливості накопичувальної системи, у тому числі недержавних пенсійних фондів, держава економічними методами може спрямувати ці кошти на розвиток національної економіки (у вигляді довгострокових інвестицій, строком на 10-15 років). Це сприятиме розвитку внутрішнього ринку та прискорить процес виходу країни з кризи.

Недержавне пенсійне забезпечення можуть здійснювати ряд структур. Зокрема: 1) пенсійні фонди (шляхом укладання пенсійних контрактів); 2) страхові організації (методом укладання договорів страхування про довічну пенсію, пенсію на певний строк, страхування ризику виплати пенсії по інвалідності і виплати у випадку смерті); 3) банківські установи (з використанням укладання договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків для нагромадження пенсійних заощаджень). Альтернативна система НПФ є запорукою її існування в умовах ринкових трансформаційних перетворень економіки України.

Висновки. Таким чином, соціальними пріоритетами у подоланні фінансово-економічної кризи в Україні є: підвищення рівня соціальних стандартів на умовах принципів соціальної справедливості, підвищення рівня доходів населення, формування попиту на робочу силу і зменшення безробіття, реформи пенсійного забезпечення.

Надійшла 13.09.2010

УДК 331.56 (477)

В. І. ПРИЙМАК, Н. М. КОВАЛЕВИЧ
Львівський національний університет імені Івана Франка

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ПРИРОДНОГО РІВНЯ БЕЗРОБІТТЯ

Виконано огляд економіко-математичних методів оцінювання природного рівня безробіття. Розраховано його величину для зареєстрованого і повного національних ринків праці трьома із розглянутих методів, які придатні для застосування в умовах наявної в Україні статистичної інформації. Результати розрахунків показали, що Україна характеризується досить високим природним рівнем безробіття.

It is executed survey of economic-mathematical methods of estimation of a natural rate of unemployment. Its size for the registered and full labour market by three of the considered methods, which suitable (applications) for use in the conditions of cash in Ukraine the statistical information is calculated. The calculation results showed that Ukraine is characterized by relatively high natural rate of unemployment.

Ключові слова: безробіття, економіко-математичні методи оцінювання.

Вступ

Регулювання ринком праці неможливе без глибокого розуміння поняття «природне безробіття». В